

tussen begonnen zijn zelfs een deel van de zee voor onze havens te annexeren, kunnen ons nauwelijks voorstellen welk een geweldige ommekeer dit begin van De Jongh's activiteiten voor Rotterdam heeft betekend. In onze overgeorganiseerde maatschappij plegen wij te zeggen dat niemand onmisbaar is, maar de hemel weet wat er van Rotterdam zou zijn geworden zonder het ingrijpen van deze jonge genie-officier. Het bouwen van de Willemsbrug en de Spoorwegbrug, waardoor Zuid ontsloten werd – en hoe moeizaam was het gemeentebestuur daartoe te overreden geweest; het inzicht van Pincoffs dat op de Linker Maasoever de toekomst van Rotterdam moest worden gevonden – en tot welke desastreuze gevolgen had dit aanvankelijk geleid; de stootkracht tenslotte van De Jongh die op een puinhoop, ontstaan door financieel wanbeleid, de grondslagen voor een nieuw gebouw ging optrekken; ziedaar een trits van gebeurtenissen welke voor de toekomst van onze stad definitief bepalend zijn geweest. Toen De Jongh in 1910 Rotterdam verliet draaide de machine reeds op volle toeren: Rijnhaven, Maashaven, Waalhaven – men behoefde slechts in zijn geest verder te werken.

Alvorens over zijn diverse technische werken verder uit te weiden, moet – als basis van zijn positie in Rotterdam – nog een andere kant van zijn persoonlijkheid worden genoemd: zijn ambitieuze zelfbewustheid, drijfveer van zijn ganse streven. Tot dusverre waren de stadsarchitecten of directeuren van Gemeentewerken niet anders geweest dan de bijzonder ondergeschikt gehouden dienaren van de stedelijke overheid. Wanneer Pieter Adams, tot stadsarchitect benoemd in 1827, moeilijkheden krijgt met het gemeentebestuur en van eigenmachtigheid beschuldigd wordt, schrijft de Commissie van Fabricage dat hij, Adams, zich kennelijk ontslagen achtte 'van ondergeschiktheid en gehoorzaamheid', verschuldigd aan zijn superieuren. Zij achtte het niet verantwoord 'indien Stadsambtenaar tot Meester van superieuren wierd' en bovendien – aldus de Commissie – '...mogen wij Ued.Achtb. niet ontveinzen, dat naar onze meening, immers naar die van veelen onzer, een Stadsarchitect als ondergeschikt bediende moet worden beschouwd...'

Toen Van der Tak, De Jongh's voorganger, de overkapping van de Beurs tot een goed einde had gebracht, ontving hij als blijk van erkentelijkheid, van het stadsbestuur een gouden horloge